

בעזה ש"ת
שיעור ל"א

שיעורי
הלכה ישרה

הלכות למעשה המצויות בשבת

ניקוי בגדים מאבק ולכלוך בשבת

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

ניקוי בגדים מאבק ולכלוך בשבת

הלכה בשודרישה

ניעור אבק מבגד:

❖ אסור לנער אבק מעל שום בגד שמקפיד על יופיו, משום איסור 'מלבן', ואפילו רק לשם כבוד שבת נקרא 'מקפיד' (ס' ש"ב ס"א, שש"כ טו כט).

לכלוך שדבוק על הבגד:

❖ מותר להסיר לכלוך שדבוק על הבגד, כגון חתיכה או פירור שנדבק על הבגד, אך אסור להסיר הכתם שנשאר אח"כ על הבגד.

❖ אם לא יישאר שום רושם – מותר רק בבגד שאינו מקפיד כ"כ (ביה"ל ס"א ד"ה עלה).

הלכות המנינין

ניקוי בגד מאבק ולכלוך

א. כובע שנפל על הריצפה:

בכובע שאינו מקפיד על כך, מותר לנפוח (בלאזען) האבק, וכן מותר לנערו בחוזק (ס"א רמ"א).

❖ אולם בכובע שמקפיד על כך, אסור לנערו מאבק הריצפה, וכן אסור לנפוח (בלאזען) האבק ממנו, אבל ע"י גוי מותר (מ"ב ו).

❖ ואף בכובע שמקפיד, מותר לנפוח האבק (שטויב) העצמי שלו (מדין 'נצות'; ע' ביה"ל ריש ש"ב).

ב. בגד שנפל על הריצפה:

בגד כגון רעקל ובעקיטשע או בגד אשה שנפל על הריצפה:

❖ אסור אפילו לנערו וכ"ש לחבטו (אויסקלאפען), אבל ע"י גוי מותר.

❖ וכ"ש שאסור לצחצח (גוט אויסקלאפען, רייבען) הבגד מהליכלוך והאבק (שמוציג געווארן) שבתוכו, משום איסור 'מלבן', ואסור אפילו ע"י גוי.

ג. להתחכך בין אנשים:

מותר להתחכך בין אנשים – אפילו הוא 'פסיק רישא' שבזה יסירו מבגדיו האבק

לכבוד שבת המלכה, להניח בתוך הבית ברכה,

והלכלוך, כיוון שהם אינם אלא כדין 'מתעסק', אבל ייזהר שהוא לא יתחכך בהם, דהוי עכ"פ 'מלבן כל אחר-יד' (הגרשו"א במאור השבת ח"ב מכתב כ"ט ב').

ד. לישון בבגד מלוכלך:

מותר לישון עם בגד מלוכלך, אפילו ע"ז יסיר האבק והלכלוך (חוט השני ח"ב עמ' ר"א).

ה. לכלכוך של קרם (Cream):

קרים כגון שמנת (Sour-Cream) וכן כל לכלכוך לח שנפל על הבגד, מותר להסיר מלמעלה.

ובסתם בגד שמקפיד על ניקיונו, לא יצחצה הכתם שנשאר מלמטה בתוך בגד (ביה"ל סוד"ה דהוי; שש"כ טו, ל).

אך טיש-בעקיטשע או קלייד המיוחד לאכילה, אם אינו מקפיד על ניקיונו – אין קפידה בהסרת גם הכתם שנשאר מלמטה בתוך בגד (שם ל"ב).

ו. טשולנט על הבגד:

טשולנט שנפל על הבגד, מותר להסיר הבאנדלעך והליכלוך (זאפט) מעל הבגד, אבל אסור לצחצה הרושם, דהיינו הלכלוך או הכתם שנשאר על הבגד.

ז. לכלוך שדבוק על הבגד:

מותר להסיר ולקלף גוף של לכלוך שדבוק על הבגד, כגון חתיכת מאכל או פירור שעל הבגד, אך לא יסיר הלכלוך או הכתם שנשאר אח"כ על הבגד (ביה"ל ס"א בא"ד עלה).

ח. לקלף שעווה מבגד:

מותר לקלף שעווה וכדומה מבגד – אף כשלא יישאר שום רושם וכתם אחרי הסרת הלכלוך, אבל דווקא בבגד שאינו מקפיד כ"כ, ויש מקילין בזה בכל בגד (ביה"ל דהוי, קצוה"ש).

ט. צואה ומאכל שעל הבגד:

מותר להסיר צואה לחה (פאכט) של תינוק, וכן מותר להסיר מעל הבגד טיט או בוץ (בלאטע) לח – ע"י שמשפשיף הבגד מבפנים והוא נופל.

- ❖ אבל לא ישפשיף כדי להסיר גם הכתם או הרושם שנשאר מן הצואה (מ"ב ז).
- ❖ צואה ובוץ וטיט שהתייבשו, אסור להסירם מבגד, משום 'טוחן' (שם).
- ❖ צואה יבשה שעל בגד אדם – וספק אם תתפורר, מותר ע"י גוי (משום ספק מלשאצ"ג וכבוד הבריות ע"י גוי) (מ"ב ל"ו).

לאסוף השיעורים ללמדה, לשמור השבת כהלכתה,

❖ מותר להסיר מבגד – שוקולד או דייסה (גריז), וכן כל מאכל יבש שכבר נטחן (שש"כ שם).

י. לברך עם כתם צואה:

כמו"כ מותר לברך ברכה עם כתם של צואה שנשאר על הבגד, ככל שהוא מכוסה עם בגד אחר, ובלבד שלכלוך הצואה אינו לצד הגוף (סי' ע"ו מ"ב ו').

מזפה (טישטעך)

מ"ב – מנישקין צבועין – ליכלוך על מזפה (טישטעך)

יא. מגבת ושמאטע בתוך הסינק (כיור):

מגבת (האנטעך) ושמאטע שנמצאת בתוך הסינק עם מים, הרי שאם אינו מקפיד על זה – מותר להוציאה, ואין חוששין שיבוא לסחטה (שעה"צ סי' ש"א ר"ד, שש"כ פט"ו יז).

❖ אבל בדבר שמקפיד בו, כגון שנפל לשם אפילו רק חלק ממגבת (האנטעך) שצריך לתשמישו, או שנפל במים אפילו רק חלק מבגד של תינוק, הרי זה מוקצה, אבל מותר להוציאו ע"י כלי כמזלג וכדו' (עי' תהל"ד סו"ס רע"ט).

יב. מים על מפה (טישטעך):

מפה (טישטעך) שנשפך עליה מים, הרי שהטוב ביותר – שינגב עם מפוינים (Napkins), ולא יסחוט (שש"כ יב, מא).

יג. לנגב במגבת:

מותר לנגב במגבת (האנטעך) שאינו משתמש בה כעת, ואפילו המגבת מלוכלכת ואינה נקייה, כי אין איסור 'מלבן' כשהוא דרך לכלוך, וגם לא גזרינן שיבוא לסחטה (סי' ש"ב מ"ב סק"ס; הרב ש"ט סי"ג; תר"ש י"ט; שש"כ י"ב הע' ק"ו).

יד. לגררו בכלי:

מותר לגרר המים בידיים או בכלי – ובאופן רפוי בלבד, ואין חשש 'ליבון' (כי הוא דרך לכלוך), אבל לא ידחק בחזק, משום 'סחיטה' (הרב שם; תר"ש שם; שש"כ שם; מ"ב ש"כ נ"ה, נ"ט).

טו. לנגב מים ע"י בגדו:

אם נשפך קצת מים על השולחן, הרי שככל שהוא כמות מועטה – מותר לנגב אפילו בבגדו, אבל במים מרובים – אסור, שמא יבוא לסחוט (מ"ב ש"ב; מ"ח ונ"א).

טז. לנגב בבגדו לכלוך שע"ג המפה:

אם נשפך משקים צבועים או שיש לכלוך על המפה, הרי שכדי להתיר לנגב

להתברך בכל טובה, ולהמשיך שפע רב בזכותה

בבגדו יש כמה תנאים:

❖ מים מועטים ומרובים: אם המשקים מועטים – מותר לנגב, אבל אם נשפך הרבה – אסור, שמא יבוא לסחוט כדי שיוכל להשתמש בבגדיו (מ"ב ס' ש"ב סוס"ק נ"א).

❖ בגד בצבע כהה וצבע בהיר: בבגד בהיר (ליכטיגע קלייד) – אסור לנגב משקה צבוע, כי חיישינן שמא יבא אח"כ לנקותו ולכבסו, אבל בגד כבעקישטע או רעקל עם צבע כהה (טינקל) – מותר ככל שזה רק קצת משקה (ס' ש"ב י"א; מ"ב ש"כ נ"ט).

❖ לכלוך שמשאיר רושם: מפה מלוכלכת בשמנת (Sour Cream), חריין, שמן, רוטב דגים (פיש זאפט), או בכל מיני לכלוך שמשאירים בבגד רושם או ריח, אסור לנגב אפילו בבגד צבוע (ס' ש"ב ס"א).

❖ לנגב בבגד שאינו משתמש בו: מותר לנגב בכל בגד שאינו משתמש בו בשבת, וכ"ש במגבת (האנטער) (כנ"ל), ואפילו במשקין צבועין, ואפילו בהרבה מים (ס' ש"ט ס' מ"ב ל"ט).

יז. מפה מפלאסטיק:

מותר לנגב מים שעל מפה מפלסטיק (Plastic) ואפילו בכה, אבל ייזהר:

❖ שלא ישפשף (רייבען) את הפלסטיק.

❖ במפה עם תפירת חוטים, ייזהר שלא יגיע שם מים.

❖ אם יש לכלוך יבש, כגון יין שנתייבש וכד', לא ישפשף (רייבען), אבל מותר לשרותו (ווייקען) במים ואחר שיתרכך – לנגבו.

❖ מותר לשפשף (אפרייבען) לכלוך יבש בשמאטע או נעפקין (Napkin) יבש בלי מים.

❖ אבל אסור לשפשף (אפרייבען) שום לכלוך יבש בשמאטע או נעפקין לח או עם בעבי פרעש (Baby Fresh), משום מלאכת 'מפרק' [שמוציא ממנו אפילו קצת לחלוחית בשעת הניקוי] (ס' ש"כ י"ז, ע"ש דרשו כל הפוס; מ"ב שכ"ו ו'; מנחת יצחק ח"י כ"ה; שבה"ל ח"ה נ"ט).

לכלוך נעליים

נעלי עור – קלאטשען - באטס (Boots) – קראקס (Crocks)

יח. לכלוך וטיט:

מותר לנקות נעליים מליכלוך וטיט רך (פאכט), ואפילו בכלי כגון סכין, אבל רק בנחת ולא בחוזק (שש"כ פט"ו הע' קמ"א).

❖ מותר לשפוף עליהם מים, או לשרותם במים, אך ייזהר שלא ישפשף (ש"ב ס"ט).

❖ מותר לנקות בשמאטע יבש דווקא, אבל אסור לנקות בשום דבר לח.

❖ אולם אם מלוכלך בטיט יבש – אסור להסירו, משום 'טוחף' (ש"ב ס"ז), וגם לא ישפשף (אפרייבען) במים, אבל מותר לשפוף עליו או לשרותו במים כדי להסירו בזה.

❖ אם יש בנעליים תפירת חוטים, לא ירטיב שם ולא ישפוף שם מים (שש"כ ט"ו מ"ג).

הלכות עולם לו (גדה עג, א)

שינוי מקום באמצע אכילה – חלק ב'

סעודת לחם:

היוצא באמצע סעודת לחם מחוץ לפתח ביתו או לבית אחר, אין צריך לברך עוד פעם ברכה לפניו, ולאחריה יברך רק פעם אחת כשגומר הסעודה (רמ"א שם).

וכן כששתה יין או משקין באמצע סעודה, אין צריך לברך עליהם בבית אחר, כי הכל חלק מהסעודה (ביה"ל).
הסיח דעתו:

אם יצא באמצע סעודה והסיח דעתו (ששכח שהוא באמצע סעודה), יברך עו"פ 'המוציא' (שם).

לכתחילה לא יצא מביתו:

לכתחילה לא יצא מביתו באמצע סעודה, שמא ישכח לחזור ולאכול ולברך (רמ"א שם ומ"ב ל"ג), אבל מותר לצאת לדבר מצוה או להתפלל.

אולם לדבר רשות מותר רק ע"מ לחזור לאלתר (רמ"א שם מ"ב ל"ה; ביה"ל ד"ה בלא ברכה).

מתכוון לכתחילה:

אם מתחילה הייתה דעתו לאכול במקום שני, כגון לסעודת נשואין או לטיש של אדמו"ר, מותר לכתחילה להמשיך אכילתו שם (שם).

שינה באמצע סעודה:

הישן שינת ארעי – אפילו משך זמן כשעה, אין זה הפסק בסעודה, אבל צריך נט"י בלי ברכה.

אבל הישן במיטה – הוי שינת קבע, וצריך לברך עו"פ המוציא ונט"י עם ברכה (שו"ע ס"ז; מ"א).